DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

**અહેવાલપાત્ર**

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં
ફોજદારી અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર

**ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૧૬૯૨/૨૦૦૯**

એભા અર્જુન જાડેજા અને અન્ય

...અપીલકર્તા (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

...સામાવાળા (ઓ)

**ચુકાદો**

**ન્યાયમૂર્તિ દીપક ગુપ્તા**

૧. આ અપીલ નિયુક્ત ટાડા અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ સામે આરોપીઓ દ્વારા કરવામાં આવી છે, જેમાં આતંકવાદી અને વિધ્વંશક પ્રવૃત્તિઓ (નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૭ (હવેથી 'ટાડા અધિનિયમ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૨૦ એ (૧) નું પાલન ન કરવાને કારણે તેમને ડિસ્ચાર્જ કરવાની આરોપી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૨. કેસની ટૂંકમાં હકીકતો એ છે કે અપીલકર્તા નં. ૧/આરોપી નં. ૧, એભા અર્જુન જાડેજા, ક્રાઈમ નંબર II–૩/૧૯૯૪ માં વોન્ટેડ હતો. તેની સામે આર્મ્સ એક્ટ, ૧૯૫૯ની કલમ ૨૫ (૧બી) (એ) અને કલમ ૨૭ હેઠળ અને ટાડા એક્ટ ની કલમ ૩ અને ૫ વગેરે હેઠળ નોંધવામાં આવી છે.

૩. ફરિયાદી પક્ષ પ્રમાણે ૧૦.૦૪.૧૯૯૫ ના રોજ, જ્યારે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર સી. જે. સિંઘ કેટલાક અન્ય પોલીસ કર્મચારીઓ સાથે કુતિયાણામાં નાઇટ રાઉન્ડ કરી રહ્યા હતા અને બુટલેગર્સ પર ગુપ્ત નજર રાખવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા, ત્યારે તેમને માહિતી મળી હતી કે અપીલકર્તા નં. ૧, જે ક્રાઈમ નં. II–૩/૧૯૯૪ માં ફરાર હતો, તે મોટર વાહનમાં તેના ગામ આવી રહ્યો હતો. બે સાક્ષીઓની વ્યવસ્થા કરી અને પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર પ્રાથમિક પંચનામાની તૈયારી કર્યા પછી, લગભગ રાતે ૧.૦૦–૧.૧૫ વાગ્યે સરકારી જીપમાં કુતિયાણાથી રવાના થયા. તેઓએ એક નાકાબંધી ગોઠવી અને રાતે લગભગ ૨.૪૫ વાગ્યે, એક મોટર વાહન ગરેજ ગામની બાજુથી આવ્યું. વાહનને રોકવા માટે કહેવામાં આવ્યું અને તે રોકાઇ ગયું. આરોપી નં. ૧ ડ્રાઇવરની સીટ પર બેઠેલો જોવા મળ્યો હતો. પોલીસે મોટર વાહનને ઘેરી લીધું હતું જેમાં અન્ય બે વ્યક્તિઓ (અપીલકર્તા નં.૨ અને ૩) પણ બેઠા હતા. આ ત્રણેય વ્યક્તિઓને નીચે ઉતરવા અને તેમની ઓળખ જાહેર કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું.આ ત્રણ વ્યક્તિઓની અંગઝડતી કરતાં, નીચે મુજબની સામગ્રી મળવા પામી હતીઃ

| ક્રમ | આરોપીનું નામ | રીકવરી |
|---|---|---|
| ૧ | એભા અર્જુન જાડેજા | ૧. એક વિદેશી નિર્મિત ૯ એમએમ બેરેટા પિસ્તોલ અને ત્રણ જીવંત કારતુસ અને એક ફૂટેલો કારતુસ, જેની કિંમત રૂ.૧,૫૦,૧૫૦/– ગણવામાં આવી.<br>૨. એક ૩૨ બોરની વિદેશી બનાવટની રિવોલ્વર અને ૫ જીવંત કારતુસ, જેની કિંમત રૂ.૫૦,૨૫૦/–ગણવામાં આવી.<br>૩. એક ફૂટેલી કારતુસ |
| ૨ | બચ્ચુ ભીખા મેર | એક ૩૧૫ બોરનો દેશી તમંચો, જેની કિંમત રૂ. ૩,૦૦૦/– ગણવામાં આવી. |
| ૩ | કેશુ ચના મેર | એક ૧૨ બોરનો દેશી તમંચો, જેની કિંમત રૂ. ૨,૦૦૦/– ગણવામાં આવી. |

૪. ત્રણ આરોપીઓ કોઈ લાઇસન્સ રજૂ કરી શક્યા ન હતા અને ઉપરોક્ત

હથિયારો જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. જો કે પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (એફ. આઈ. આર.)શસ્ત્ર અધિનિયમ હેઠળ નોંધવામાં આવ્યો હતો, તે જ એફ. આઈ. આર. માં અધિકારીએ નીચે મુજબ પણ નોંધ્યું હતું:

"એક ૯ એમએમ સેમી ઓટોમેટીક પ્રતિબંધિત વિદેશી બનાવટની પિસ્તોલ અને તેમાં ભરેલા તેના કારતુસ અને જાપાન નિર્મિત રિવોલ્વર અને લોડેડ સ્થિતિમાં તેના કારતુસ મેર એભા અર્જન પાસેથી મળી આવ્યા હતા. જેમાંથી પિસ્તોલ અને પેટીના બેરલમાંથી આવતી દુર્ગંધમાંથી એવુ જણાય છે કે તેનો ઉપયોગ થોડા સમય પહેલા ગોળીબાર માટે કરવામાં આવેલ છે. જાડેજા એભા અર્જન સાથેના બે વ્યક્તિઓમાંથી, મેર બચુ ભીમ અને મેર કેશુ ચના પાસેથી પણ બે દેશી તમંચા મળી આવ્યા છે અને મેર એભા અર્જન પોરબંદર વિસ્તારમાં ગુંડાઓનો ગેંગ લીડર છે અને તે સંજોગોમાં, ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓ એમ્બેસેડર કાર નં.જીજે-એમ-૮૯૦૫ માં મળી આવેલ છે અને એવું જણાય છે કે તેઓ કોઈ આતંકવાદી પ્રવૃત્તિ કરવા જઈ રહ્યા છે અને તેથી ત્રણેય વ્યક્તિઓની કલમ ૨૫ (૧) (બી. એ.), આર્મ્સ એક્ટની કલમ ૨૭ અને બોમ્બે પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ૩૦૧,૦૦,૦૦૦/- ના મૂલ્યની

એમ્બેસેડર મોટર કાર નં.જીજે–એમ–૮૯૦૫ પણ જપ્ત કરવામાં આવી હતી.

તેથી, શસ્ત્ર અધિનિયમની કલમ ૨૫ (૧) (બી. એ.), ૨૭ અને બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ હેઠળ તેમની સામે મારી ફરિયાદ છે. મારા સાક્ષીઓ મારી સાથેના પંચ અને પોલીસ કર્મચારીઓ અને અન્ય જેઓ તપાસ દરમિયાન મળી આવે તે છે.

ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓ પાસેથી શસ્ત્ર નિયમો ૧૯૬૨ અનુસૂચિ ૧ વર્ગ ૧ અને વર્ગ ૩ (એ) કોલમ નં.૨ અને ૩ માં નિર્દેશિત હથિયારો અને કારતુસ  જાહેર વિસ્તારમાં મળી આવ્યા હતા અને અને તેથી, ટાડા અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ ગુનો બનેલ છે અને તેથી, પંચનામા અને એફ. આઈ. આર. ની નકલો અને આરોપીઓની ઓળખ પત્રક સાથે અહેવાલ બનાવીને કાયદાની કલમ ૨૦ (એ) (૧) હેઠળ જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષક, પોરબંદરની મંજૂરી મેળવવાની તજવીજ કરવામાં આવી છે."

૫. ત્યારબાદ તે જ દિવસે એટલે કે ૧૦.૦૪.૧૯૯૫ ના રોજ, જિલ્લા પોલીસ

અધિક્ષકે પહેલેથી નોંધાયેલા ગુનાઓમાં ટાડા અધિનિયમની કલમ ૫ ઉમેરવાની મંજૂરી આપી. અપીલકર્તાઓની ફરિયાદ એ છે કે ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) મુજબ, જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષક ની મંજૂરી વિના, આ અધિનિયમ હેઠળ ગુના વિશે કોઈ માહિતી નોંધી ન શકાય. તેથી, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકની મંજૂરી વિના ગુનો નં.II.૨૮/૧૯૯૫ નોંધવામાં આવ્યો હોય તેવી કાર્યવાહીની શરૂઆત, જ્યાં સુધી તે ટાડા અધિનિયમ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી છે ત્યાં સુધી સમગ્ર કાર્યવાહીને દૂષિત કરે છે.

૬. ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ નીચે મુજબ છે:

> "***૨૦–એ. ગુનાનું સંજ્ઞાન.***– (૧) સંહિતામાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, આ અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કરવા વિશેની કોઈ પણ માહિતી જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકની પૂર્વ મંજૂરી વિના પોલીસ દ્વારા નોંધવામાં આવશે નહીં.
>
> (૨) કોઈ પણ અદાલત પોલીસ મહાનિરીક્ષક અથવા કેસ મુજબ પોલીસ કમિશનરની અગાઉની મંજૂરી વિના આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ ગુનાનું સંજ્ઞાન લેશે નહીં."

આ કલમ ફરજિયાત પ્રકારની છે. તે નોન ઓબ્સ્ટેંટ ક્લોઝ સાથે શરૂ થાય છે. તે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકની પૂર્વ મંજૂરી વિના પોલીસ દ્વારા ટાડા અધિનિયમ હેઠળ ગુના વિશેની માહિતીની નોંધ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.

૭. કલમ ૨૦–એ (૧) ની જોગવાઈઓ ફરજિયાત છે. આ મુદ્દો હવે રેસ ઈન્ટિગ્રા (સમગ્રલક્ષી) નથી. ***રંગકુ દત્તા @ રંજન કુમાર દત્તા વિરુદ્ધ આસામ રાજ્ય*** [(૨૦૧૧) ૬ એસ. સી. સી. ૩૫૮] માં, આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે જે જોગવાઈને નકારાત્મક શબ્દોમાં જોડવામાં આવી હતી તે પ્રકૃતિમાં ફરજિયાત છે.ચુકાદાનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છેઃ

"**૧૮**. તે સ્પષ્ટ છે કે કલમ ૨૦–એ (૧) એ કાયદાની ફરજિયાત જરૂરિયાત છે. સૌપ્રથમ, તે ઓવરરાઈડિંગ કલમથી શરૂ થાય છે અને તે પછી, તેની ફરજિયાત પ્રકૃતિ પર ભાર મૂકવા માટે, તે ઓવરરાઈડિંગ કલમ પછી "ના" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરે છે. જ્યારે પણ કાયદાનો હેતુ ફરજિયાત પ્રકારનો હોય છે, ત્યારે તેને નકારાત્મક આદેશ સાથે મુકવામાં આવે છે. આ સંદર્ભમાં જી. પી. સિંઘના કાયદાકીય અર્થઘટનના સિદ્ધાંતો, ૧૨મી આવૃત્તિ "નો સંદર્ભ આપી શકાય છે..”

૮. અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે પણ ***અનિરુદ્ધસિંહજી કરણસિંહજી જાડેજા***

***અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય*** [(૧૯૯૫) ૫ એસ. સી. સી. ૩૦૨] કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો. આ કેસમાં આરોપી સામે શરૂઆતમાં આર્મ્સ એક્ટ હેઠળ કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો. જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકે માહિતી નોંધવા માટે મંજૂરી આપવાને બદલે, અધિક મુખ્ય સચિવ સમક્ષ ટાડા અધિનિયમ હેઠળ આગળ વધવાની પરવાનગી માગતો અહેવાલ રજુ કર્યો હતો. ત્યારબાદ ગૃહ વિભાગના અધિક મુખ્ય સચિવે ટાડા કાયદા હેઠળ કાર્યવાહી કરવાની મંજૂરી આપી હતી. કલમ ૨૦એ (૧) નું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું હતું કે કેમ અને તેથી ફરિયાદી પક્ષને દૂષિત કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ તે મુદ્દાને ધ્યાનમાં લેતા, આ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છેઃ

> "**૧૧**. અપીલકર્તાઓ સામેનો કેસ મૂળરૂપે શસ્ત્ર અધિનિયમ હેઠળ ૧૯–૩–૧૯૯૫ ના રોજ નોંધવામાં આવ્યો હતો. ડી. એસ. પી. એ ટાડા હેઠળ ગુના વિશે માહિતી નોંધવા માટે પોતાની જાતે કોઈ પૂર્વ મંજૂરી આપી ન હતી. તેનાથી વિપરીત, તેમણે અધિક મુખ્ય સચિવને અહેવાલ રજુ કર્યો અને ટાડા હેઠળ આગળ વધવાની પરવાનગી માંગી. શા માટે? શું તેનું કારણ એ હતું કે તેઓ કલમ ૨૦–એ (૧) ની જોગવાઈ દ્વારા તેમનામાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે અનિચ્છા ધરાવતા હતા? આ એક એવો કેસ છે જેમાં સત્તાધિકારી ને

સોંપવામાં આવેલી સત્તાનો ખરેખર બીજા દ્વારા ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. જો કોઈ વૈધાનિક સત્તાધિકારીને અધિકારક્ષેત્ર સોંપવામાં આવ્યું હોય, તો તેણે તેની પોતાની વિવેકબુદ્ધિ અનુસાર તેનો ઉપયોગ કરવો પડશે. જો વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ નિર્દેશ હેઠળ અથવા કોઈ ઉચ્ચ અધિકારીની સૂચનાના પાલનના અનુસંધાને કરવામાં આવે, તો તેને વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવામાં નિષ્ફળતા ગણી શકાય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કલમ ૨૦–એ (૧) દ્વારા આ કેસમાં ડીએસપીને સોંપવામાં આવેલી વિવેકબુદ્ધિનો ડીએસપી દ્વારા બિલકુલ ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો ન હતો."

૯. આવી જ બાબત ***અશરફખાન અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય*** [(૨૦૧૨) ૧૧ એસ.સી.સી. ૬૦૬] ના કેસમાં આ અદાલત સમક્ષ સામે આવી હતી. ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) નું પાલન ન કરવાના પરિણામોના મુદ્દાને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

**૨૭**. અહીં ઉલ્લેખનીય છે કે મૂળ રૂપે લાગુ કરાયેલ ટાડામાં આ જોગવાઈ ન હતી અને તેને આતંકવાદી અને વિધ્વંશક પ્રવૃત્તિઓ (નિવારણ) સુધારા અધિનિયમ, ૧૯૯૩ (૪૩/૧૯૯૩) ની

કલમ ૯ દ્વારા સામેલ કરવામાં આવેલ છે. ઉપરોક્ત જોગવાઈના સામાન્ય વાંચન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકની પૂર્વ મંજૂરી વિના પોલીસ દ્વારા ગુના વિશે કોઈ માહિતી નોંધવામાં આવશે નહીં. ધારાસભાએ ટાડાની કલમ ૨૦–એ (૧) માં નકારાત્મક શબ્દનો ઉપયોગ કરીને તેનો ઈરાદો સ્પષ્ટ કર્યો હતો. ટાડાની યોજના સામાન્ય ફોજદારી કાયદાઓથી અલગ છે અને તેથી, તેની જોગવાઈઓનું સ્પષ્ટ અર્થઘટન કરવુ રહ્યું. નકારાત્મક શબ્દો ભાગ્યે જ નિર્દેશાત્મક ગણી શકાય. સામાન્ય અર્થઘટન ધારાસભાના હેતુને નક્કી કરવા માટે શ્રેષ્ઠ માર્ગદર્શક પ્રદાન કરે છે. જો ભાષા અસ્પષ્ટ હોય અથવા નિરર્થક પરિણામ તરફ દોરી જાય, ત્યારે કાયદાના અર્થને સમજવા માટે અન્ય પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. અહીં આવી કોઈ સ્થિતિ નથી. જો કે, જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષક દ્વારા પૂર્વ મંજૂરીની જરૂરિયાત, સૈદ્ધાંતિક રીતે, પ્રકૃતિમાં નિર્દેશાત્મક ન કહી શકાય."

ત્યારબાદ, આ અદાલતના વિવિધ ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો અને તે નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતુ:

"૩૭. રાજ્યની અરજ એ છે કે પોલીસ કમિશનરે ટાડાની કલમ

૨૦–એ (૨) હેઠળ મંજૂરી આપી હોવાથી, આરોપીની દોષિતતાને માત્ર નાયબ કમિશનર દ્વારા કલમ ૨૦–એ (૧) હેઠળ મંજૂરીની ગેરહાજરીના આધારે અયોગ્ય ન ગણી શકાય. અગાઉ અવલોકન કરવામાં આવ્યું તેમ, ટાડાની જોગવાઈઓ કડક છે અને તેના પરિણામો ગંભીર છે અને સતામણીને રોકવા માટે, ધારાસભાએ તેના વિવેકબુદ્ધિ પૂર્વક વિવિધ તબક્કે વિવિધ સલામતીઓ આપી હતી. તેમાં ફરજિયાત કરવામાં આવ્યું છે કે ટાડા હેઠળ ગુના વિશેની કોઈ પણ માહિતી જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકની પૂર્વ મંજૂરી વિના પોલીસ દ્વારા નોંધવામાં આવશે નહીં. એટલું જ નહીં, વધુ સુરક્ષા પૂરી પાડવામાં આવી છે અને પોલીસ મહાનિરીક્ષક અથવા કેસ મુજબ પોલીસ કમિશનરની અગાઉની મંજૂરી વિના કોઈ પણ ગુનાનું સંજ્ઞાન લેવા માટે અદાલત પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો છે. બંને જુદા જુદા અને અલગ તબક્કામાં કામ કરે છે અને તેથી, સફળ કાર્યવાહી માટે બંને જરૂરિયાતોનું પાલન કરવું પડે છે. અમારે કોઈ સિદ્ધાંત સામે આવ્યો નથી અને ન તો અમે એ નક્કી કરવા માટે ઇચ્છુક છીએ કે જે કેસમાં વિવિધ તબક્કે વિવિધ સલામતી પૂરી પાડવામાં આવી છે, તે કિસ્સામાં છેલ્લી સુરક્ષાનું પાલન માત્ર સુસંગત રહેશે અને અન્ય સલામતીના ઉલ્લંઘનની

સુનાવણી પર કોઈ અસર થશે નહીં. તેથી, અમે રાજ્યની એ દલીલને નકારી કાઢીએ છીએ કે જ્યારે પોલીસ કમિશનરે ટાડાની કલમ ૨૦–એ (૨) હેઠળ મંજૂરી આપી હતી ત્યારે ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા ટાડાની કલમ ૨૦–એ (૧) હેઠળ મંજૂરી ન હોવાના આધારે આરોપી તેમની સજા ને પડકારી શકતા નથી.

કોર્ટે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે કલમ ૨૦–એ નું પાલન ન કરવું એ ઉપચારી શકાય તેવી ખામી નથી અને ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (સીઆરપીસી) ની કલમ ૪૬૫ ની દ્રષ્ટિએ તેને દૂર કરી શકાતી નથી.

૧૦. ત્યારબાદ ***હુસૈન ઘડિયાલી અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય*** [(૨૦૧૪) ૮ એસ. સી. સી. ૪૨૫], ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ હેઠળ આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતોઃ

"**૨૧**. ઉપરોક્ત બાબતોને કાળજીપૂર્વક વાંચવાથી કોઈ શંકા રહેતી નથી કે આ જોગવાઈ ફરજિયાત કલમથી શરૂ થાય છે અને નકારાત્મક શબ્દસમૂહ થી જોડાયેલી છે. તે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકની પૂર્વ મંજૂરી વિના પોલીસ દ્વારા ટાડા હેઠળ ગુનાઓ

વિશેની માહિતી નોંધવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે."

ત્યારબાદ, આ અદાલતના વિવિધ ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો અને તે નીચે મુજબ ઠરાવ્યુ હતુ:

"**૨૯**. તેથી, ઉપરોક્ત ચર્ચાનું પરિણામ એ છે કે ફરજિયાત વૈધાનિક જોગવાઈની જરૂરિયાતનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું હોવાથી, ટાડા હેઠળના ગુનાઓ માટે અરજદારોની સુનાવણી અને દોષિત ઠેરવવાનું તે કારણે દૂષિત કરવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ... "

૧૧. તેથી કાયદો સ્પષ્ટ છે કે જો ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) નું પાલન કરવામાં ન આવે, તો તે સમગ્ર કાર્યવાહીને દૂષિત કરે છે.

૧૨. સામાવાળાઓ વતી, વિનંતી કરવામાં આવેલ છે કે સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ (૧) મુજબ, જ્યારે પણ સંજ્ઞાનપાત્ર ગુનાની માહિતી પ્રાપ્ત થાય ત્યારે એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવાની રહેશે. એવી પણ વિનંતી કરવામાં આવેલ છે કે ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) માહિતી નોંધવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે પરંતુ તે શસ્ત્ર અધિનિયમ હેઠળ એફ. આઈ. આર. નોંધવા પર પ્રતિબંધ મૂકતી નથી. એવી પણ વિનંતી કરવામાં આવેલ છે કે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકે નિર્ણય

લેવાનો રહે છે અને તેથી, કેટલીક માહિતી તેમની સમક્ષ મૂકવી પડે અને પછી જ તેઓ નક્કી કરી શકે કે મંજૂરી આપવી જોઈએ કે નહીં. જ્યાં સુધી છેલ્લી રજૂઆતની વાત છે, તેના સંદર્ભમાં કોઈ તકરાર ન હોઇ શકે. દેખીતી રીતે, જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકને માહિતી આપવી રહી પરંતુ આ માહિતી ખાસ કરીને જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકને સંબોધવામાં આવેલા સંદેશાવ્યવહારના સ્વરૂપમાં હોઈ શકે છે અને સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ હેઠળ માહિતી નોંધવા માટેના રજિસ્ટર અથવા પુસ્તકમાં નોંધવામાં આવેલી માહિતીના સ્વરૂપમાં નહીં. સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૧૫૪ના પ્રારંભિક ભાગનો સંદર્ભ આપી શકીએ છીએ, જે નીચે મુજબ છેઃ

> "**૧૫૪. સંજ્ઞાનપાત્ર કેસમાં માહિતી.** (૧) સંજ્ઞાનપાત્ર ગુનાને લગતી દરેક માહિતી, જો પોલીસ સ્ટેશનના પ્રભારી અધિકારીને મૌખિક રીતે આપવામાં આવે, તો તે તેના દ્વારા અથવા તેના નિર્દેશ હેઠળ લખવામાં આવશે, અને તે માહિતી આપનારને વંચાવવામાં આવશે; અને આવી દરેક માહિતી, પછી ભલે તે લેખિતમાં આપવામાં આવે અથવા અગાઉ જણાવ્યા મુજબ લખવામાં આવે, તેના પર માહિતિ આપનાર દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવશે, અને તેની માહિતી રાજ્ય સરકાર આ માટે સૂચવે તે રીતે આવા અધિકારી દ્વારા રાખવાના પુસ્તકમાં દાખલ કરવામાં આવશે.
>
> XXX XXX XXX

૧૩. 'એફ. આઈ. આર.' શબ્દનો ઉપયોગ સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૧૫૪ માં થતો નથી, જોકે હવે તેનો ઉપયોગ સામાન્ય રીતે કલમ ૧૫૪ હેઠળ નોંધાયેલી માહિતીના સંદર્ભમાં થાય છે. તેથી, જ્યારે પણ કોઈ  સંજ્ઞાનપાત્ર ગુનાને લગતી માહિતી મૌખિક રીતે આપવામાં આવે છે ત્યારે પોલીસ સ્ટેશનના પ્રભારી અધિકારી તે માહિતીને રાજ્ય સરકાર આ માટે સૂચવે તે સ્વરૂપમાં આવા ગુનાઓ માટે પુસ્તકમાં નોંધવા માટે બંધાયેલા હોય છે. ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) હેઠળ માહિતીની નોંધ કરવી પ્રતિબંધિત છે. અમે ધારીએ છીએ કે ધારાસભા ટાડા અધિનિયમમાં કલમ ૨૦–એ (૧) રજૂ કરતી વખતે પણ સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ની જોગવાઈઓથી વાકેફ હતી. તેથી, તેનો સ્પષ્ટ હેતુ એ હતો કે સક્ષમ અધિકારીની મંજૂરી વિના પોલીસ દ્વારા ટાડા અધિનિયમ હેઠળ ગુનાની કોઈ પણ માહિતી સીઆરપીસીની કલમ ૧૫૪ હેઠળ નોંધવામાં ન આવે. વર્ષ ૧૯૯૩માં સુધારા દ્વારા ટાડા અધિનિયમમાં કલમ ૨૦–એ (૧) દાખલ કરવાનું કારણ એ હતું કે ટાડા અધિનિયમની જોગવાઈઓ ખૂબ જ કડક હોવાથી, ધારાસભાને લાગ્યું કે વરિષ્ઠ અધિકારીએ આ બાબતની તપાસ કરવી જોઈએ કે ટાડા હેઠળ ગુનો બને છે કે કેમ અને પછી મંજૂરી આપવામાં આવે.

૧૪. ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) હેઠળનો પ્રતિબંધ સીઆરપીસીની

કલમ ૧૫૪ હેઠળ નોંધાયેલી માહિતીને લાગુ પડે છે. આ પ્રતિબંધ, રુક્કા (નોંધ) અથવા પોલીસ અધિકારી દ્વારા જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકને તેમની મંજૂરી મેળવવા માટે મોકલવામાં આવેલા સંદેશાવ્યવહાર પર લાગુ પડશે નહીં. નહિંતર, મંજૂરી માંગવા માટે કોઈ સંદેશાવ્યવહાર શક્ય બને નહિ, જે ટાડા અધિનિયમનો હેતુ ન હોઈ શકે.

૧૫. દરેક કેસનો નિર્ણય તેની પોતાની હકીકતો પર થવો જોઈએ. પોલીસ અધિકારી, જે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષક નથી, તે ગુનાની માહિતી મેળવી શકે છે અને ગુનાના સ્થળે પહોંચી શકે છે. તે સ્થળ પર માહિતીની નોંધ કરી શકે છે અને પછી એફ. આઈ. આર. નોંધવા માટે પોલીસ સ્ટેશનમાં રુક્કા (નોંધ) મોકલી શકે છે. હત્યા, બળાત્કાર, નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫, પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન ફ્રોમ સેક્સ્યુઅલ ઓફેન્સિસ (પોક્સો) એક્ટ, ૨૦૧૨ વગેરે જેવા ગંભીર ગુનાઓના કિસ્સાઓ કે જેમાં તપાસમાં કોઈપણ વિલંબ ઘાતક હોય છે. આ કિસ્સાઓમાં, પોલીસ અધિકારીને માહિતી નોંધવા માટે સત્તા છે, જેમાંથી કેટલીક ટાડા અધિનિયમ હેઠળ ગુનો સૂચવી શકે છે, કારણ કે મુખ્ય ગુનાને લગતી માહિતી ન નોંધવાથી તપાસમાં વિલંબ થઈ શકે છે અને આ મામલે યોગ્ય તપાસમાં અવરોધ આવી શકે છે. આવા કિસ્સાઓમાં, માહિતી રેકોર્ડ કરતી વખતે અને એફઆઈઆર રેકોર્ડ કરતી વખતે, ટાડા અધિનિયમ હેઠળ આવતા ગુનાઓ માટે, સંબંધિત પોલીસ અધિકારીઓ, ટાડા

અધિનિયમની કલમ ૨૦ એ (૧) હેઠળ મંજૂરી માટે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકનો સંપર્ક કરી શકે છે. હત્યા, બળાત્કાર, દાણચોરી, નાર્કોટિક્સ, પોસ્કો એક્ટ વગેરે જેવા ગંભીર કેસોની તપાસમાં વિલંબ ફક્ત એ કારણે ન કરી શકાય કે તેમાં ટાડા કાયદો પણ સામેલ છે.

૧૬. તે જ સમયે, જ્યાં માહિતી મૂળભૂત રીતે ટાડા અધિનિયમ હેઠળ ગુનાનો ખુલાસો કરે છે અને અન્ય ગુનો આનુષંગિક ગુનાની પ્રકૃતિ વાળો હોય, તો માહિતી ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) ની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના રેકોર્ડ કરી શકાય નહિ. આનો નિર્ણય દરેક કેસની હકીકતો મુજબ કરવો રહ્યો. હાલના કેસમાં, એકમાત્ર એવી માહિતી નોંધવામાં આવેલ છે કે જેનાથી ગુનો બનતો હોય તે હથિયારોની રીકવરી છે. પોલીસ અધિકારીઓને એ વાતથી માહિતગાર હોવા જોઈએ કે આ વિસ્તાર ટાડા અધિનિયમ હેઠળ સૂચિત વિસ્તાર છે અને તેથી, સૂચિત વિસ્તારમાં આવા હથિયારો લઈ જવા એ જ ટાડા અધિનિયમ હેઠળ ગુનો છે. એ વાત સાચી છે કે આ આર્મ્સ એક્ટ હેઠળ પણ ગુનો બને છે પરંતુ આર્મ્સ એક્ટ અને ટાડા એક્ટ બંને હેઠળ ગુનો બનવા માટેની મૂળભૂત કારકો સમાન છે એટલે કે ટાડા એક્ટ હેઠળ સૂચિત વિસ્તારમાં પ્રતિબંધિત હથિયારોની રીકવરી. શસ્ત્ર અધિનિયમ અને ટાડા અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવાના પુરાવા પણ સમાન છે.આ કેસમાં બળાત્કાર, હત્યા વગેરેનો અન્ય કોઈ ગુનો નથી. તેથી, જ્યાં સુધી હાલના

કેસની વાત છે, ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) નું પાલન ન કરવું ઘાતક છે અને જ્યાં સુધી ટાડા અધિનિયમ હેઠળના ગુનાની વાત છે ત્યાં સુધી અપીલકર્તાઓને મુક્ત કરવા સિવાય અમારી પાસે બીજો કોઈ વિકલ્પ નથી. અમે સ્પષ્ટતા કરીએ છીએ કે તેમની સામે આર્મ્સ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ કાર્યવાહી થઈ શકે છે.

૧૭. ઉપર સૂચવ્યા મુજબ, એવી પરિસ્થિતિ અલગ હોઈ શકે છે જ્યાં, ઉદાહરણ તરીકે, પોલીસ અધિકારીને મૃતદેહ મળે છે, જુએ છે કે હત્યા થઈ છે, તે એક વ્યક્તિને પકડે છે, જે હત્યા કર્યા પછી ભાગી રહ્યો છે અને તે વ્યક્તિ પાસેથી સૂચિત વિસ્તારમાં પ્રતિબંધિત હથિયાર મળી આવે છે. આવી સ્થિતિમાં, મુખ્ય ગુનો હત્યાનો ગુનો છે અને સૂચિત વિસ્તારમાં પ્રતિબંધિત હથિયાર રાખવાનો ગુનો ટાડા અધિનિયમ હેઠળ ગૌણ ગુનો છે. અહીં, પોલીસ અધિકારી માહિતી રેકોર્ડ કરી શકે છે અને ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ હેઠળ ગુનો કરવા બદલ વ્યક્તિની ધરપકડ કરી શકે છે પરંતુ ટાડા અધિનિયમ હેઠળ કાર્યવાહી કરતા પહેલા તેણે ટાડા અધિનિયમની કલમ ૨૦–એ (૧) હેઠળ મંજૂરી લેવી પડશે.

૧૮. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે, નિયુક્ત ટાડા અદાલતના આદેશને રદ કરવામાં આવે છે અને અપીલકર્તાઓને ટાડા અધિનિયમ હેઠળ ગુનાઓમાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે પરંતુ જો જરૂરી હોય

તો કાયદાની અન્ય જોગવાઈઓ હેઠળ તેમની સામે કાર્યવાહી થઈ શકે છે. બાકી અરજી(ઓ), જો કોઈ હોય તો, તેનો આથી નિકાલ કરવામાં આવે છે.

**.....ન્યાયમૂર્તિ**

**(દીપક ગુપ્તા)**

**.....ન્યાયમૂર્તિ**

**(અનિરુદ્ધ બોઝ)**

**નવી દિલ્હી**

**ઓક્ટોબર ૧૬,૨૦૧૯**

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.*

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.